

- I Z V E Š T A J -

aa 13. plenarnog sastanka Zajednice prakse za internu reviziju (IA COP) mreže PEM PAL – Ohrid, Makedonija (25-29. oktobar 2011.)

1. Opšte informacije

Članovi IA COP sastali su se u oktobru na plenarnom sastanku u Ohridu, Makedonija. Ovaj događaj je okupio 67 učesnika iz dvadesetak zemalja, uključujući zemlje članice PEM PAL mreže (Albanija, Jermenija, Belorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Gruzija, Kazahstan, Kosovo, Kirgistan, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Rusija, Tadžikistan, Ukrajina i Uzbekistan), kao i Mađarsku i Estoniju koje su pozvane da razmene svoja iskustava u ovoj oblasti. Resursi-stručnjaci, prevodioci, predstavnici Sekretarijata mreže PEM PAL i facilitator sastanka su takođe bili prisutni. Arman Vatyán je bio jedan od voditelja događaja ispred Svetske banke. Jean-Pierre Garitte i Joop Vrolijk su predstavljali organizaciju OECD / SIGMA.

2. Ciljevi plenarnog sastanka

Ciljevi plenarnog sastanka bili su:

1. Uključivanje svih učesnika u aktivnu razmenu ideja i informacija kako bi se olakšao proces učenja na osnovu iskustava drugih zemalja u vezi uvođenja interne revizije u javni sektor, i nastavak razvoja ove zajednice prakse u formi dinamičnog učenja kroz partnerstvo.
2. Prezentovanje i diskusija o najnovijim rezultatima rada radnih grupa Zajednice prakse za internu reviziju, uključujući i predstavljanje:
 - Modela Priručnika o razvoju dobre prakse u oblasti interne revizije u javnom sektoru (prva verzija, 2011), i
 - Programa obuke o dobroj praksi za aktivne interne revizore zaposlene u javnom sektoru (prva verzija, 2011).
3. Razmena iskustava i savetovanje o temama vezanim za rad interne revizije u Makedoniji (kroz studiju slučaja zemlje).
4. Analiza trenutne metodologije i radne prakse izveštavanja jedinica za internu reviziju Centralnoj jedinici za harmonizaciju (CHU) i razmena iskustva i preporuka o dobroj praksi.
5. Nacrt i usvajanje Saopštenja sa plenarnog sastanka Zajednice prakse za internu reviziju na osnovu diskusije i postignutih dogovora.

3. Uvod i informisanje o dešavanjima između dva sastanka

Sastanak je otvorio predsedavajući Tomislav Mičetić iz Ministarstva finansija Hrvatske, koji je poželeo dobrodošlicu učesnicima 13. plenarnog sastanka u Ohridu, Makedonija. On je informisao prisutne o dešavanjima u periodu od prethodnog sastanka i predstavio planove za buduće aktivnosti. Arman Vatyán iz Svetske banke izvestio je o napretku u reformama zemalja čiji predstavnici učestvuju u Zajednici prakse za internu reviziju. Većina zemalja je ostvarila značajan napredak u razvoju zakonodavnog i proceduralnog okvira u oblasti interne

revizije. U vezi sa zakonodavnim okvirom, u 80% zemalja pripremljen je ili usvojen zakon o internoj reviziji, u periodu od 2007. Takođe je ilustrativan podatak da je od 2007. u 30% zemalja, imenovana funkcija internih revizora u javnom sektoru (to su zemlje u kojima ova funkcija nije ranije postojala). U ostalim zemljama ukupan broj internih revizora povećan je za 93% od 2007¹.

Učesnike sastanka u Ohridu pozdravio je g. Nedim Ramizi, zamenik ministra finansija Republike Makedonije. On je izrazio očekivanje da će konferencija pomoći u rešavanju nekih od izazova sa kojima se suočava Makedonija u sistemu unutrašnje finansijske kontrole, a naročito u oblasti interne revizije u javnom sektoru. Svestan činjenice da razvoj ovih sistema predstavlja složen zadatak, on je izrazio zahvalnost Makedonije na pruženoj prilici da razmeni iskustva s drugim zemljama. On je takođe izrazio spremnost Makedonije da svoje iskustvo stečeno u procesu razvoja unutrašnje kontrole i interne revizije podeli sa drugim zemljama, s nadom da će im makedonsko iskustvo pomoći da izbegnu određene poteškoće u primeni unutrašnje finansijske kontrole.

4. Model Priručnika o razvoju dobre prakse interne revizije u javnom sektoru (prva verzija, 2011),

Jean Pierre Garitte, predstavnik organizacije OECD / SIGMA, informisao je učesnike plenarnog sastanka o aktivnostima na izradi modela Priručnika koje su realizovane u periodu do održavanja plenarnog sastanka u Ohridu. Rad na Priručniku o razvoju dobre prakse interne revizije započeo je u Bledu Slovenija, 2010. godine. Tada je izrađena struktura Priručnika. U Kišinjevu, Moldavija u junu 2011. izrađena je detaljnija verzija nacrt dokumenta. U Ohridu je predstavljena prva zvanična verzija Priručnika.

Proces izrade Priručnika je rezultat zajedničkih napora organizacije OECD / SIGMA i članova IA CoP. Jean Pierre Garitte, stručnjak iz OECD / SIGMA, pripremio je prvi nacrt teksta i time olakšao razvojni proces. Tokom procesa izrade, u nacrt Priručnika su uključeni su komentari i ideje članova IA COP.

Učesnici Radne grupe za Priručnik za internu reviziju, Albana Gjinopulli iz Albanije, Ljerka Crnković i Jasenka Mičetić iz Hrvatske, ukratko su predstavile poglavlja Priručnika i unapređenja koja su učinjena na poboljšanju sadržaja. Ljerka Crnković je objasnila da je veći deo posla završen i da su urađene veoma male intervencije na dokumentu koji je pripremio Jean-Pierre Garitte.

Iako je prva verzija spremna i može se koristiti, rad na Priručniku se nastavlja. Učesnici su u grupama radili na pripremi preporuka za drugu verziju Priručnika. Svaka od osam grupa je dobila zadatak da radi na jednom poglavlju Priručnika. Grupe su bile raspoređene za stolovima gde su detaljno razmatrale poglavlja koja su im dodeljena. Učesnici su se složili da Priručnik predstavlja odličan materijal koji mogu koristiti ne samo stručnjaci centralnih jedinica za harmonizaciju za unapređivanje funkcije interne revizije na nivou država, već i interni revizori i rukovodioci jedinica za internu reviziju na nivou budžetskih korisnika.

5. Program obuke o dobroj praksi za aktivne interne revizore zaposlene u javnom sektoru (verzija 11, 2011)

Marija Matek iz Ministarstva finansija Hrvatske predstavila je aktivnosti koje su realizovane na radionici Zajednice prakse za internu reviziju o programu obuke i sertifikacije koja je održana u Moldaviji u junu 2011, uključujući i nastavni plan i pripremljeni program obuke.

¹ Više informacija o napretku ostvarenom u zemljama članicama u periodu između dva sastanka možete naći u Poglavlju br. 8: *Predstavljanje napretka koji su pojedinačne zemlje ostvarile u period između dva sastanka na plenarnom sastanku od strane učesnika.*

Usledila je diskusija za stolom o programu obuke i sertifikacije. Učesnici su razmatrali segmente koji nedostaju i utvrdili sadržaj koji ne bi trebalo da bude uključen u program. Cilj ove aktivnosti bio je da se naprave preporuke za dalje korake u izradi programa. Učesnici su bili podeljeni u grupe po stolovima, nakon čega je svaka grupa predstavila preporuke do kojih je došla u radnom delu.

Ključne preporuke i poruke učesnika koje su uključene u Saopštenje sa održanog sastanka Zajednice prakse za internu reviziju su:

- Predloženi sistem obuke i sertifikacije sadrži obvezne i izborne teme potrebne za delotvornu obuku internih revizora.
- Zajednička konstatacija svih zemalja učesnica je da podjednaku pažnju treba posvetiti pitanjima interne kontrole u javnom sektoru, standardima i metodologiji interne revizije, kao i simulaciji interne revizije uz pomoć mentora
- Neophodna su dalja poboljšanja date verzije sistema obuke i certificiranja. Posebno nedostaju jasne definicije grupa korisnika i očekivanih ciljeva.

6. Studija slučaja Makedonje

Panel: Uloga finansijske inspekcije (pravni osnov, funkcije, uloge) i odnos s internom revizijom

Joop Vrolijk iz organizacije OECD / SIGMA izvijestio je učesnike o zaključcima druge regionalne konferencije o ulozi finansijske inspekcije i odnosu na internu reviziju, koja je održana u Portorožu u Sloveniji, u periodu od 21-23. septembra 2011. Trajko Spasovski iz Ministarstva finansija Makedonije, predstavio je studiju slučaja Makedonije "Uloga finansijske inspekcije (pravni osnov, funkcije, uloge, uloga interne revizije u otkrivanju prevara i korupcije), te odnos između finansijske inspekcije i interne revizije, nakon čega je usledila diskusija i pitanja.

Nakon toga vođena je debata s ciljem da se pokrenu nova pitanja, razmene viđenja i donesu predlozi. Cilj je bio da se na osnovu primera Makedonije i problema sa kojim se ova država suočava u ovoj oblasti, stekne uvid u kolektivno znanje i iskustvo svih članova. Nakon uspešne debate, učesnici su se složili oko razlika između interne revizije i inspekcije.

Učesnici su došli do zaključka da funkcija finansijske inspekcije nije da sprečava već da dopunjuje internu reviziju na način koji je delotvoran i sa ciljem da identifikuje i ispita dokaze o finansijskim nepravilnostima, kao i sumnje o prevarama i korupciji. U sklopu svojih funkcija, interna revizija i finansijska inspekcija treba da međusobno sarađuju što je više moguće, putem obezbeđivanja relevantnih informacija iz svoje oblasti. Ovlašćenja finansijske inspekcije i interne revizije moraju biti jasno razgraničena i uređena nacionalnim zakonodavstvom (Izvor: Saopštenje/zaključci IA CoP, Ohrid, 2011).

7. Izveštavanje Centralnoj jedinici za harmonizaciju o internoj reviziji

Joop Vrolijk, stručnjak iz organizacije OECD / SIGMA, napravio je uvod u ovu temu svojom prezentacijom o godišnjem izveštavanju CHU o internoj reviziji. Nakon toga usledile su prezentacije o izveštavanju u dve zemlje. Ljerka Crnković iz Ministarstva finansija Hrvatske predstavila je primer sistema izveštavanja Centralnoj jedinici za harmonizaciju u svojoj zemlji, a Evelin Pungas iz Ministarstva finansija Estonije je predstavila sistem izveštavanja o internoj reviziji u Estoniji. Cilj ove aktivnosti bio je da zemlje partneri podele svoja iskustva sa drugima, da se izvrši analiza različitih metodologija i praksa koje trenutno koriste jedinice

za internu reviziju prilikom dostavljanja godišnjih izveštaja CHU i podele iskustva i preporuke IA CoP o dobroj praksi u ovoj oblasti.

Nakon razgovora u grupama, usledila su sledeća pitanja:

- Sa kakvim se izazovima susreće vaša zemlja u vezi sa sistemom izveštavanja CHU?
- Sličnosti i razlike u smislu sadržaja, metodologije i transparentnosti među zemljama?
- Kako se vrši izveštavanje? Šta je najuspešnije u sistemu izveštavanja u vašoj zemlji?

Učesnicu su u grupama razmatrali po jedno od gornjih pitanja. Oni su bili raspoređeni za osam stolova, od čega su dva do tri stola bila zadužena za isto pitanje. Učesnici su među somom razmenili informacije o praksi izveštavanja CHU u svojim zemljama. Na kraju su identifikovali prednosti i nedostatke postojećeg sistema izveštavanja CHU i konsolidovanog izveštavanja vladi / parlamentu.

8. Saopštenje / zaključci sa plenarnog sastanka IA CoP

Četiri rukovodeće grupe imale su zadatak da razmotre po jedan aspekt događaja.

- Aktivisti agende zaduženi za zajedničku agendu učenja.
- Ključni prijatelji zaduženi za relevantnost procesa.
- Reporteri zaduženi za kreiranje zajedničke memorije sa sastanka.
- Spoljni izveštači zaduženi za izradu saopštenja/ zaključaka za spoljne aktere.

Spoljni izveštači su pripremili saopštenje / zaključke koji će biti priloženi zahvalnici nakon događaja.

9. Napredak koji su ostvarile zemlje u periodu između dva plenarna sastanka (Izvor: wiki stranica Zajednice prakse za internu reviziju)

Makedonija je donela zakon o PIFC i trenutno radi na izradi zakona o finansijskoj inspekciji. U toku je realizacija *Twinning projekta* o internoj reviziji i unutrašnjoj kontroli u saradnji sa Holandijom.

Bosna i Hercegovina - Federacija je osnovala CHU u 2010. godini. BiH ima tri CHU - jednu na državnom nivou i po jednu na nivou Federacije i Republike Srpske. Na sva tri nivoa formirani su koordinacioni odbori koji rade zajedno na izradi modela povelje, priručnicima, etičkom kodeksu. Posebno se sprovode aktivnosti vezane za standarde interne revizije. Do kraja godine bi trebalo da se izrade podzakonska akta. Na nivou Federacije ima 62 korisnika budžeta, od čega je u 10 uvedena funkcija interne revizije. U Federaciji postoji 10 kantona i 84 opština i gradova. Kriterijumi za uspostavljanje interne revizije definisani su Pravilnikom o internoj reviziji za budžetske korisnike.

Hrvatska je izmenila i ažurirala četvrtu verziju Priručnika za internu revizij krajem prošle godine i ozvaničila nove smernice za kontinuirani razvoj interne revizije. Ove godine su tri nove grupe od 20 internih revizora osposobljene za dobijanje sertifikata.

Ukrajina trenutno radi na realizaciji obuke za interne revizore i daljem razvoju pravnog i podzakonskog okvira za internu reviziju.

Moldavija je pripremila zakon o unutrašnjoj kontroli koji je trenutno u parlamentu. Zakon će stupiti na snagu početkom 2012. Mreža PEM-PAL je pomogla u izradi ovog zakona obezbeđivanjem različitih modela i primera pravnih akata.

Bugarska Centralna jedinica za harmonizaciju je počela da vrši spoljašnju procenu jedinica za internu reviziju. Trenutno se rade izmene i dopune nacionalnih standarda na osnovu izmenjenih IPPF standarda.

Kosovo je donelo i usvojilo novu politiku za PIFC za period od 2011-2012, kao i novu verziju priručnika o internoj reviziji. Sertifikovano je 32 revizora i izvršeno 11 pilot revizija.

Crna Gora je pripremila treći verziju priručnika za internu reviziju. Trenutno se sprovodi projekat IPA o internoj reviziji.

Gruzija izrađuje zakon o PIFC i metodologiju o upravljanju rizicima.

Rumunija trenutno ažurira svoj zakon o internoj reviziji i pravilnik o osiguranju kvaliteta.

Estonija je u postupku primene CGAP sertifikacije.

Jerermenija je usvojila etički kodeks i pravni akt o državnoj inspekciji.

10. Novi predlozi i teme koje su identifikovale radne grupe

10.1 Novi predlozi radnih grupa

1. Procena rizika (povezati sa prvom verzijom Priručnika o internoj reviziji)
 - Za pojedinačne revizije
 - Za strateško planiranje
2. Osiguranje kvaliteta interne revizije
 - Interno
 - Povezati sa prvom verzijom Priručnika o internoj reviziji
 - Eksterno
 - Povezati sa godišnjim izveštavanjem CHU o internoj reviziji

10.2 Nove teme koje su identifikovane

- Osiguranje kvaliteta preko jednog zaposlenog u jedinici za internu reviziju
- Minimum kriterijuma za uspostavljanje interne revizije
- Mišljenje internog revizora o sistemu unutrašnje kontrole
- Postupak i dobra praksa u tretiranju problema prevare / korupcije / nepravilnosti
- Izgradnja partnerstva s upravom
- Odnos između interne revizije i funkcije finansijskog upravljanja i finansijskog odeljenja
- Poređenje razlika između finansijske inspekcije, interne revizije, spoljne revizije
- Forenzička revizija
- Obuka trenera
- Marketinški alati za CHU
- Izgradnja kapaciteta uprave / rukovodstva
- Upravljačka odgovornost i PIFC
- Upravljačka odgovornost
- Modeli kontrole upravljanja
- Decentralizovan u odnosu na centralizovan model upravljanja – uloga interne revizije
- Odbor za reviziju u javnom sektoru
- Studija SIGME o AC u zemljama tranzicije
- Operativna revizija

11. Budući događaji Zajednice prakse za internu reviziju

Raspored budućih događaja uključuje:

- (i) 14. i 15. radna sesija o Priručniku za internu reviziju i programu obuke i sertifikacije će se uslovno održati od 25-27. aprila u Sofiji, Bugarska.
- (ii) Sastanak radne grupe za osiguranje kvaliteta (QA) planiran je da se održi u periodu od 14-15. juna 2012. u Budimpešti, Mađarska. 16. plenarni sastanak Zajednice prakse za internu reviziju je takođe planiran da se održi u Budimpešti, Mađarska, u periodu od 18-20 juna 2012.